וועטער:
אמאייסטאן קלאר, מילדער

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

אידישע ווארט

דאס

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

זון אויפגאנג — 4.30
זון אונטערגאנג — 8.20

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאג

Vol. 21, No. 104. Winnipeg, Thur. May 28, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג דאנערשטאג יב׳ סיון, תרצ"א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JUN 8 1931
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

אנב - אורחא

פון מארק

די מורא פאר׳ן טויט

יעדערער פון אונז ווייס, אז ס׳איז אומפארמיידלאך דער טאג וואס זיין הארץ וועט אויפהערן קלאפן און ער וועט זיך אויף אייביקע אייביקייטן צעשיידן מיט דער וועלט.

ס׳איז זיכער ניט קיין גלענצנדע פערספעקטיווע, און זי פארשאפט קיינעם ניט קיין פארגעניגן (מיט זייער זעלטענע אויסנאמען פון זייער שווער ליידנדיקע און גייסטיק קראנקע מענשן).

אבער אט לעבן מיר, און מיר זעען צו געניסן וואס מער פונ׳ם לעבן. און ווען מיר פרייען זיך מיט עפעס, טראכטן מיר ניט וועגן דעם, אז אט־אט, און ס׳איז א סוף צו אונזערע פרייד און צער ער עולם ועד.

געזונטע, נארמאלע מענשן טראכטן ניט וועגן טויט און זארגן זיך ניט פאר דעם אומפארמיידלאכן סוף. זיי האבן דעם מלאך המות אין ארבל. ווייל אז מען וועט שטארבן איז וואס? דערווייל לעבט מען, און מען דארף געניסן פונם לעבן.

געזונטע, נארמאלע מענשן האבן אזוי ניט מורא פאר׳ן טויט, אז זיי זיינען פעאיק צו מסירת־נפש פאר אן אידעאל.

קריינקלאכע מענשן גריבלען זיך, זוכן זינענם פון לעבן, תכליתים.

זיי זעען רק דעם טויט פאר די אויגן, און זוכן רק מיטלען ווי אפצואווענדן דעם [illegible]

280 טויזנט אידן איצט אין דער לאנד־ווירטשאפט אין סאוועטן פארבאנד

אידישע פויערים שטייגן איבער די רוסישע. — כמעט האלב פון אלע סאוועטישע אידן ארבעטן איצט אין פאבריקן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

מאסקווע, מאי 28 (איטא).— אויף וויפל די אידישע קאלאניזאציע אין סאוועטן פארבאנד איז געווען דערפאלגרייך, איז צו זעען פון דעם לעצטן סטאטיסטישן באריכט וועגן דעם וואס איז נאר־וואס פארעפנטלאכט געווארן פון דער סאוועט רעגירונג, אין דער פארם פון אן איבערבליק איבער דעם אידישן פויערטום.

לויט׳ן באריכט זיינען איצט 280 טויזנט אידן באשעפטיקט אין דער לאנדווירטשאפט אין ווייס רוסלאנד, אוקראינע, קרים און ביראָ־בידזשאן. דער באריכט לויטעט ווייטער, אז כאטש דער איד איז ניי אויפ׳ן לאנד און האט ניט קיין דורות־לאנגע דערפארונג, איז ער אבער אין יעדער הינזיכט דאס גלייכן צום רוסישן פויער, און אין א סך הינזיכטן יאגט ער אים אריבער, ווייל ער באגרייפט שנעלער די נוצלאכקייט פון נייע מעטאדן אין דער אגריקולטור, און זאפט אין זיך לייכטער אריין נייע אידייען.

דער זעלבער רעגירונגס באריכט האט ענדגילטיק פעסטגעשטעלט, אז 47 פראצענט פון אלע אידן אין סאוועטן פארבאנד פארדינען איצט אויף צום לעבן ארבעטנדיק אין און פאר די גרויסע מלוכה פאבריקן.

הונדערטער אידן אין מעקסיקא גרייט צו לויפן פון לאנד וואוהין די אויגן וועלן טראגן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

מעקסיקא, מאי 28 (איטא).— מיט׳ן וואוקס פונ׳ם עקאנאמישן אנטיסעמיטיזם דא אין לאנד און מיט דעם גוט ארגאניזירטע קאמפיין ארויסצושטויסן די אידן פון זייערע עקאנאמישע פאזיציעס, ווערט די אידישע עקאנאמישע לאגע דא זייער ערנסט. די אידישע צדקה אינסטיטוציעס נויטיקן זיך אין געלט מיטלען. הונדערטער אידישע פאמיליעס זיינען אן ארבעט און אן מיטלען צום לעבן, און ווי וואלטן געוואלט אנטלויפן פון לאנד וואוהין די אויגן וועלן טראגן.

די רעגירונג איז דערווייל גלייכגילטיק צו דער גאנצער לאגע און נעמט ניט אן קיין שום מיטלען אפצואווענדן די געפאר פון די וואקסנדיקע אנטיסעמיטישע הע־צעס.

דערווייל האט די כסדר׳דיקע אנטיסעמיטישע פראפאגאנדע אין דער פרעסע און די שמוץ־ווארפעריי אויף די אידן האט ניט פארפעלט צו האבן א ווירקונג אויף די מעקסיקאנער. די מעקסיקאנער קונים זאגן זיך איצט אפ צו צאלן זייערע קאמערציעלע חובות צו די אידן, און ווען די אידישע הענדלער קומען צו זיי מאנען זייערע חובות, ענטפערן זיי מיט דראאונגען.

די אידישע "אינסטאלמענט קאלעקטארס" ווערן זייער גראב באהאנדלט, און עס געלינגט זיי איינצומאנען בלויז א קליינעם טייל פון די חובות.

אמעריקאנער אידישע בירגער ווערן ניט דירעקט באווירקט פון דער פראפאגאנדע, וועלכע איז הויפטזאכלאך געצילט קעגן די רוסישע און די פוילישע אידן.

—(::)—

אנפראגע וועגן רעגיסטראציע ביל אין מישיגאן געמאכט אין קאנאדער פארלאמענט

סעם פעקטאר, איד, דעפוטאט פון טאראנטא, שטעלט די פראגע. — ביל וועט אפשר ווערן ניט אנקאנסטיטוציאנעל

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

[illegible]

... ני דזשענעראלס אפיס וועט דעם ביל דערקלערן פאר ניט קאנסטיטוציאנעל, און ער וועט אזוי ארויסגעווארפן ווערן, ווייל דער גאווערנאר וועט אים במילא וועטאאירן.

דער גאווערנאר האט דערווייל צוריקגערופן דעם פאריאר באשטימט אויף היינט, דערווארטנדיק א באריכט פונ׳ם אטארני דזשענעראל.

—(::)—

ברעכט פארקער געזעצט צו זעען אויב ער איז געזעצלאך

דזשיימס מיוהארט, פון 659 ראס עוועניו, וועלכער האט דערקלערט פאר דער פאליציי, אז ער איז א באוואוסטזיניקער קענגנער פון דער נייער גאסן פארקער ביי־לאו, איז דעם 13טן מאי דריי מאל דורכגעגאנגען פארטעדזש עוועניו ארום פארט סטריט, אנטקעגן דעם רויטן סיגנאל. ער האט עס געמאכט זיכער אז א פאליציסט זאל עס באמערקן.

דער צוועק זיינער איז געווען צו מאכן א טעסט פון דער ביי־לאו אין פאליציי געריכט. א פאליציסט האט עס נגרדע באמערקט און ער האט אים געגעבן א געלעגנהייט צו מאכן דעם טעסט, — צושיקן אים אן איינלאדונג (א סאמאנס) צו דערשיינען פאר דעם ריכטער.

דינסטאג איז מר. מיוהארט דערשינען אין געריכט, אבער קיין טעסט פון דער ביי־לאו איז ניט געמאכט געווארן. די אורזאך איז געווען וואס עס איז געמאכט געווארן א טעות אין די ווערטער פון דעם "סאמאנס". מר. מיוהארט האט דעם דאזיקן טעות אנגעוויזן צו דעם מאגיסטראט און דער ריכטער האט בטל געמאכט דעם משפט.

"קאונסיל אף דזשואיש וויםען" דערוויילט נייע באאמטע

די יערלאכע פארזאמלונג פון "קאונסיל אף דזשואיש וויםען", אין ראיאל אלעקסאנדרא האטעל נעכטן ביי טאג, האט אויסגעהערט באריכטן פון ארום 20 פארשיידענע קאמיסיעס, וואס האבן דערציילט וועגן די טעטיקייטן פון דער ארגאניזאציע פארן יאר. די באריכטן האבן געצייגט אויף א וואוקס פון דער ארגאניזאציע און איר טעטיקייט.

די נייע באאמטע דערוויילט זיינען: ערן־פרעזידענטן, מרס. הארט־גרין; ערן־וויצע־פרעזידענטן, מרס. מעקס העפנער; פרעזידענטן, מרס. ס. ראדין; וויצע־פרעזידענטנס, מרס. מ. גינזבערג, מרס. ל. לייפסיק, מרס. ה. מארטאן, מרס. דזש. דזש. ווײדמאן; פראט. סעקרעטארן, מרס. ר. ט. ראבינסאן; קארעספ. סעק., מרס. ט. דזש. גולד; קאסירערן, מרס. ה. קעי; פארזיצערנס פון קאמיסיעס: מרס. אייראן קאהען, מרס. מ. שטיינקאפ, מרס. ה. גינזבערג, מרס. דזש. ווײלדער, מרס. ה. מארטאן, מרס. ד. ראזען, מרס. י. פריד, מרס. ב. ווײדמאן.

קאטוילישע פרויען פראטעסטירן קעגן פאגראמען אויף קירכן

מאדריד, מאי 28. — א דעלעגאציע פון קאטוילישע פרויען פון מאדריד האט נעכטן באזוכט פרעזידענט זאמארא און האט אים דערלאנגט א דאקומענט אונטערגעשריבן פון 35 טויזנט פרויען, אין וועלכן עס ווערט ארויסגעדריקט פראטעסט קעגן די אנומלטדיקע אומרוען, אין וועלכע קירכן און מאנאסטירן זיינען געצונדן געווארן.

די דעלעגאציע האט אויך פארלאנגט אז דער צוואנג למוד פון קאטוילישער רעליגיע זאל צוריק איינגעפירט ווערן אין די שולן; אז גאראנטיעס זאלן געגעבן ווערן פאר קאטוילישע אינסטיטוציעס, און אז דער קארדינאל און די אייניקע ביסקאפן וואס זיינען אנטלאפן פון שפאניע בעת די לעצטע אומרוען זאל געגעבן ווערן די געלעגנהייט צו קומען צוריק אין לאנד.

מיטגלידערשאפט קאמפיין פון מאונט כרמל קליניק עפנט זיך זונטאג

ר. כאהען, איינער פון די הויפט טוער פון קליניק

איזידאר איש הורוויץ, פרעזידענט

זונטאג אוונט, דעם 31טן מאי, 7 אזייגער נ. מ. וועט געגעבן ווערן א באנקעט אין הויף פון מאונט כרמל קליניק, לכבוד דער דערעפענונג פון דעם קאמפיין פאר מיטגלידער.

דער באנקעט איז אפן פאר מיטגלידער און פריינט פון דער קליניק און פאר אלעמען ווער ס׳וויל ווערן א מיטגלידער, און וויל ארויסהעלפן אין דער ארבעט פאר דער קליניק. וועלכע טוט גוטע ארבעט צווישן דעם ניט פארמעגלאכן טייל פון דער וויניפעגער אידישער באפעלקערונג.

אין פארלויף פון די פאר יאר, זינט די נייע געביידע איז אויפגעבויט געווארן, איז אריינגעשטעלט געווארן א פולשטענדיקער עקס־רעי דעפארטמענט און אנדערע נויטיקע מכשירים. די קליניק שפילט איצט א גאנץ וויכטיקע ראל אויף דער אידישער גאס, העלפנדיק די יעניקע וועלכע קאנען זיך אליין ניט העלפן.

די פארוואלטונג פון דער קליניק האפט, אז די וויניפעגער אידן וועלן אויף א געהעריקן אויפן אפשאצן דעם אויפטו און די באדינונגען וואס די קליניק גיט צו די יעניקע וועלכע נויטיקן זיך אין אזעלכעס, און זיי וועלן זיך אנשליסן אלס מיטגלידער פון דער קליניק און וועלן צולייגן א האנט צו דער זייער וויכטיקער ארבעט.

מרס. לייאנס דערלויבט אריינקומען קיין קאנאדע

סאולט סט. מערי, אנט., מאי 28.— מרס. וו. דזש. לייאנס, געוועזענע וויניפעגער איינוואוינערן און קאנאדער מלחמה פענסיאנערן, וועלכע די וויניפעגער אימיגראציע באאמטע האבן ניט אריינגעלאזן קיין קאנאדע ווען זי האט זיך צוריקגעקערט פון א באזוך אין די שטאטן, איז היינט אריינגעלאזן געווארן קיין קאנאדע.

מרס. לייאנס האט אפעלירט קעגן דער האנדלונג פון די וויניפעגער באאמטע, און פון אטאווא איז אנגעקומען דער באפעל זי זאל אריינגעלאזן ווערן.

דזשאן סטריב איבערגעפירט פון שפיטאל אין פאליציי

דזשאן סטריב, וועלכער זאל זיך האבן מודה געווען, אז ער האט דערמארדעט די דריי קינדער אין עלמוואוד, איז נעכטן בייטאג אפגעפירט געווארן פון שפיטאל אין פאליציי סטאנציע, אויף רופערט עוועניו.

זיין וואונד איז שוין פארהיילט און ער וועט דארפן אינגיכן דערשיינען פארן ריכטער.

פאראכטאגן מיטוואך האט מרס. ליליען וואלטערס, קומענדיק פארנאכט פון איר ארבעט, געפונען אירע דריי קינדער דערמארדעט אין איר היים, און דזשאן סטריב, 44 יאר אלט, איר בארדער, איז געלעגן מיט א צעשניטענעם האלז אויפן דיל. ער זאל זיך האבן מודה געווען אז ער האט זיי דערמארדעט.

קריגס צושטאנד ווידער דערקלערט פון שפאנישער רעגירונג אין סאן סעבאסטיאן צוליב סטרייק ראיאטן

קירך אייגנטום אין לאנד ווערט רעגיסטרירט און רעגירונג פארבאט עס צו פארקויפן. — ערנסטע קלאגן געמאכט קעגן עקס־קעניג אלפאנסא

סאן סעבאסטיאן, שפאניע, מאי 28. — קריגס צושטאנד איז דא דערקלערט געווארן פון דער רעפובליקאנער רעגירונג, נאכדעם ווי צוויי פערזאן זיינען געטויט געווארן און זיבן ערנסט פארוואונדעט געווארן אין א געשלעג צווישן סאלדאטן ... טערישן אויפשטאנד אין 1923, גענעראל דע ריווערא, און אנשטאט דעם מאכן אים פאר א דיקטאטאר. דער קעניג האט אזוי געלאזט בטל מאכן די קאנסטיטוציע פון 1876, און ער איז פאראנטווארטלאך פאר אלע ווייטערדיקע פאסירונגען, איינ־...

... לאן. די מיניסטארן פון זיין רעגירונג ווערן אויך אנגעקלאגט פאר דער היינ־ריכטונג.

מאדריד, מאי 28. — די רעגיסטריר ביורא גרייט זיך דורכצופירן א באפעל פונ׳ם יוסטיץ מיניסטער צו נעמען אינווענטאר פונם גאנצן אייגנטום פון די קאטוילישע ארדנס און קירכן.

מיט א קורצער צייט צוריק איז פארבאטן געווארן די קירכן און אלע אנדערע קאטוילישע אינסטיטוציעס צו פארקויפן פון זייערע אוצרות, און א באזונדער דערלויבעניש פון דער רעגירונג. אין די קאטוילישע קרייזן האט מען מורא, אז די רעגירונג גרייט זיך צו דערקלערן די קירך פארמעגנס פאר נאציאנאלן אייגנטום.

... אויסערלאכע טיילן פון סאן סעבאסטיאן, ווען סטרייקנדיקע פישערליים פון א דערבייאיקן דארף זיינען געקומען און געפרואווט צווינגען ארבעטער אין פאבריקן ארויסצוגיין אין א סימפאטיע סטרייק.

12 פערזאן, איינשליסנדיק אייניקע פרויען, האבן נעקראגן לייכטערע וואונדען אינ׳ם צוזאמענשטויס.

מאדריד, מאי 28. — דער הויכער געריכט פון דער רעפובליק האט געמאכט ערנסטע קלאגעס קעגן עקס־קעניג אלפאנסא און זיינע מיניסטארן.

דער קעניג ווערט אנגעקלאגט אין "קרימינאלער פאראנטווארטלאכקייט" פאר ניט היגריכטן דעם אנפירער פונ׳ם מילי־...

פאשיסטישע סטודענטן אין איטאליע אטאקירן קאטוילישע אינסטיטוציעס און טרעטן פאבסטס פארטרעט

ערנסטע שפאלטונג אנטוויקלט זיך צווישן די איטאליענישע פאשיסטן און דער קאטוילישער קירך

רוים, מאי 28.— פאשיסטישע סטודענטן האבן לעצטע נאכט באפאלן און פארווארפן מיט שטיינער די ביוראס פונם קאטוילישן פארלאג "סיווילטא קאטאליקא". נאכדעם ווי זיי האבן צעשמעטערט ... שטערט. זי האט אבער צעטריבן א מחנה סטודענטן אויף דער פיאזא קאלאנא. די סטודענטן האבן זיך דאן צעטיילט אין קלענערע גרופן און האבן ווייטער מארשירט, זינגנדיק פאשיסטישע הימנען.

... וועניק און האבן ארויסגעווארפן פון די פענסטער די קאפיעס פונ׳ם בוך "איל פאפא" (דער פאבסט).

די סטודענטן האבן דא אראפגעריסן פון וואנט אן אויל־פארטרעט פון פאבסט פיוס דער עלפטער, האבן עס ארויסגעטראגן אין דרויסן מיט די קולות: "אט איז דער פארדעטער צו זיין לאנד". זיי האבן דאס בילד געווארפן צום ברוק און געטראטן אים מיט די פיס.

דערנאך האבן די סטודענטן ארויסגעווארפן א סך ביכער פון די פענסטער און פארברענט זיי אויף א שייטער־הויפן, צוזאמען מיט די קאפיעס פון דער קאטוילישער צייטונג "אבסערוואטארע ראמאנא".

די פאליציי האט די סטודענטן ניט גע־... ער אין טאג געמאכט אן אטאקע אויף די קאטוילישע סטודענטן.

די צוזאמענשטויסן צווישן די פאשיסטן און קאטאליקן האבן זיך אנגעפאנגען מיט אייניקע טעג צוריק, נאכדעם ווי א קורער פון וואטיקאן איז צע׳ממית׳ט געווארן דערפאר וואס ער האט איגנארירט א פאשיסטישע מאניפעסטאציע. פון דאן אן גייט אן א שארפע פאלעמיק אין דער פרעסע, און די קאטוילישע פרעסע ווארפט באשולדיקונגען אויף די פאשיסטן, בעת די לעצטע ווארפן באשולדיקונגען צוריק.

די שטימונג איז זייער אנגעצויגענע, און מען גלויבט אז עס קאן פירן צו א נייעם ברוך צווישן דער מלוכה און דעם וואטיקאן.

קערפער פון דערשאסענעם יונגנמאן געפונען אין נארוואוד

דער קערפער פון פרענק סטאר, 22 יאר אלט, פון 224 בערטראנד סט., איז נעכטן אינדערפרי געפונען געווארן אינ׳ם בלאטיקן לאנד ביים סוף פון מאריאן סט., נארוואוד, מיט זיינע ביידע פיס פארטשע־...

שאסן ווען ער האט זיך פארטשעפעט אן די שטעכיקע דראט פון צוים. ס׳איז אבער ניט פארשטענדלאך, וואס דער רעוואלווער איז ניטא און מען האט אים ניט געקאנט געפינען אינ׳ם אומגעגנט.

עקס קעניג פון די האבאס, יוסף־לייב לאזאראוויץ, האט ניט אפגעשפארט קיין מיליאנען, און מוז נעבאך איצט ארבעטן פארן שטיקל ברויט

קאלגארי, אלטא., מאי 28. — עקס־קעניג פון די האבאס, יוסף־לייב לאזאראוויץ, האט ניט געהאנדלט אזוי פראקטיש ווי עקס־קעניג אלפאנסא, פון שפאניע, וועלכער האט מיט זיך צוגענומען א מיליאניקן פארמעגן, ווען ער האט זיך אפגעזאגט פון זיין טראן.

ווען קעניג יוסף־לייב האט מיט איינציקע חדשים צוריק אבדיקירט, האט ער גארנישט ניט געהאט, אויסער זיין "יחוס", און א חלום פון א פאר שווארצע מיידלשע ...

... פארדינענדיק פיר דאלאר אין א צעמענט פאבריק ניט ווייט פון דאנען.

אלץ וואס ער וויל איצט, איז א "דזשאב".

—(::)—

"טעג־טאג" פאר דער "שבוע עברי"

די הסתדרות עברית אין ניו־יארק ארגאניזירט א יערלאכע העבראישע וואך, ...

באדייטענדיקע שטייער העכערונגען דערווארטעט אין בענעטס בודזשעט

[illegible]